

Lempäälän kunnan lausunto Valkeakosken ostoliikenteen uudistuksista optiokaudelle 1.6.2026 - 2.6.2029

Yhdyskuntalautakunta 03.02.2026
574/08.01.01/2022

Valmistelija liikenneinsinööri Valtteri Partanen

Tausta:

Valkeakosken kaupunki pyytää Lempäälän kunnalta lausuntoa Lempäälän kunnan ja Valkeakosken kaupungin välisen Nysse-liikenteen muutoksista optiokaudelle 1.6.2026 – 2.6.2029. Lempäälän yhdyskuntalautakunta on kokouksessaan 03.12.2024 § 81 antanut Valkeakosken kaupungille puoltavan lausunnon ostoliikenteen optiokauden käyttämisestä edellä mainitulle aikavälille. Optiokauden käyttöä koskeva sopimus on allekirjoitettu toukokuussa 2025. Optiosopimukseen on kirjattu, että tilaajien tavoitteena on optiokaudella kehittää liikennettä erityisesti yhteysvälin Valkeakoski – Lempäälä (Ideapark) – Tampere osalta.

Lempäälän kunnan ja Valkeakosken kaupungin välinen joukkoliikennepalvelu perustuu bruttohankintana toteutettavan Valkeakoski-Tampere-Valkeakoski linja-autoliikenteen ja siihen kytkeytyvän Valkeakosken paikallisliikenteen järjestämiseen liittyvistä tehtävistä ja kustannusten jaosta. Sopimus kattaa sekä liikenteiden kilpailuttamisvaiheen että sopimuskauden aikaisen toiminnan. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom vastaa liikenteestä EU:n palvelusopimusasetuksen (PSA 1370/2007) mukaisena toimivaltaisena joukkoliikenneviranomaisena Valkeakosken kaupungin alueella sekä Valkeakosken ja Tampereen välisessä liikenteessä 1.1.2026 alkaen. Lempäälän osalta joukkoliikenteen viranomaistehtäviä hoitaa Tampereen kaupunki (Nysse) sekä päätöksenteosta vastaa seudullinen joukkoliikennelautakunta.

Ostoliikenteen osapuolten välinen yhteistyösopimus on allekirjoitettu vuonna 2020, sopimuksen ollessa voimassa kesäkuussa 2021 käynnistyneiden liikenteiden sopimuskausien ajan. Ennen vuotta 2021 Valkeakosken ja Tampereen välinen liikenne on ollut markkinaehtoista liikennettä. Ostoliikenteen varsinainen sopimuskausi ajoittuu 7.6.2021 – 31.5.2026 väliselle ajalle ja liikenteen jatkoa koskeva optiokausi ajoittuu 1.6.2026 – 2.6.2029 väliselle ajalle. Sopimuksen tilaajina toimivat Valkeakosken kaupunki sekä liikenne- ja viestintävirasto Traficom (aiemmin Pirkanmaan ELY-keskus). Valkeakosken kaupungin osalta päätöksen hankinnasta tekee kaupunginhallitus. Nykyisen liikennöintisopimuksen palveluntuottajana toimii hämeenlinnalainen Vekka Group Oy. Sopimuksen kohteena olevien liikenteiden seuranta ja muuta järjestelyyn liittyvää yhteistyötä varten on perustettu Pirkanmaan ELY-keskuksen, Valkeakosken, Lempäälän ja Nyssen edustajista koostuva työryhmä. Valtion aluehallinnon uudistuksen jälkeen työryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii Traficom. Joukkoliikenteen hankintatehtävät siirtyivät 1.1.2026 alkaen liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin ELY-keskusten toimintojen lakkautuessa. Tulevalle optiokaudelle päivitetty yhteistyösopimusluonnos löytyy päätöspykälän liitteenä. Yhteistyösopimus allekirjoitetaan osapuolten toimesta ennen optiokauden alkamista.

Yhteistyösopimuksen mukaisesti Lempäälän kunta sitoutuu korvaamaan osan Lempäälän ja Valkeakosken välisen liikenteen alijäämästä vuosittaisella 50 000 euron kertakorvauksella.

Joukkoliikenteen liikennöintikustannusten ja -menojen odotetaan nousevan tulevien vuosien aikana mm. arvonlisäveromuutoksesta sekä joukkoliikenteen suoriteperusteisesta kasvusta johtuen.

Valkeakosken kaupunki päättää tarvittaessa rahoitustason muutoksista.

Lipputuotteiden hinnoista ja taksoista päätetään Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnassa muun Nysse-hinnaston tavoin. Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta päätti 21.1.2026 kokouksessaan jatkaa Nyssen lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmäpalveluiden käyttöä Valkeakosken kaupungin alueella tulevan optiokauden ajan.

Ostoliikenteen uudistukset:

Päätös liikenteen muutoksista koskee Lempäälän kunnan katuverkolla liikennöiviä linjoja 60 ja 63. Linjan 60 reitti kulkee Valkeakosken keskustasta Helsingintietä (seututie 130) pitkin Lempäälän Marjamäkeen sekä Marjamäestä valtatie 3 pitkin Tampereen Ratinaan. Linja 63 liikennöi Valkeakosken keskustasta Valkeakoskentietä (maantie 3041) pitkin Lempäälän Virta-kampuksen ohi Lempäälän keskusta. Linjan 60 alijäämä on ollut 234 079 euroa vuonna 2023 ja nousuja on kyseisen vuoden aikana tehty 321 269. Liikenteen alijäämää on linjalla 60 maksettu 0,73 euroa yhtä tehtyä nousua kohden vuonna 2023. Linjan 63 alijäämä on ollut 74 975 euroa vuonna 2023 ja nousuja on kyseisen vuoden aikana tehty 16 876. Liikenteen alijäämää on linjalla 63 maksettu 4,44 euroa yhtä tehtyä nousua kohden vuonna 2023. Vuonna 2025 linjalla 60 tehtiin nousuja yhteensä 357 169 kappaletta ja linjalla 63 yhteensä 22 055 kappaletta. Nousijamäärät ovat kasvaneet molempien linjojen osalta, mutta linjalla 60 kasvupotentiaali on huomattavasti suurempaa.

Liikenteen tilaajat Valkeakosken kaupunki ja Traficom (aiemmin Pirkanmaan ELY-keskus) ovat yhteistyössä Lempäälän kunnan ja Nyssen kanssa valmistelleet aikataulun uudistusta linjalle 60 (Valkeakoski - Ideapark – Tampere) optiokauden ajaksi 2026–2029. Syynä linjan aikataulujen uudistamiselle on erityisesti aamun ja iltapäivän ruuhka-ajan kuormittuneet vuorot ja kesäajan riittämättömät vuorot. Uudistus toteutettaisiin siten, että linjan 63 (Valkeakoski – Lempäälä) liikenne lakkautettaisiin ja linjalla käytössä ollut auto siirrettäisiin linjan 60 liikenteeseen. Jatkossa kaikki Lempäälän ja Valkeakosken väliset yhteydet olisivat Marjamäen sekä Ideaparkin alueen kautta tapahtuvia. Lempäälän keskustasta ja Kuljun suunnalta vaihtoyhteydet linjalle 60 tapahtuisivat Lempäälän sisäisten linjojen 50 ja 55 kautta.

Uudessa aikataulurakenteessa Valkeakosken ja Tampereen välillä kulkevalla linjalla 60 olisi talviarkena aamu- ja iltapäiväruuhkassa 20 minuutin vuoroväli. Vuoroväli keskipäivällä sekä alkuillassa olisi 30 minuuttia ja loppuillassa tunti. Lisäksi perjantain myöhäisiltaan lisättäisiin yksi vuoropari tasaisen tunnin vuorovälin toteuttamiseksi. Kesäarkena olisi 30 minuutin vuoroväli klo 6–18/19 välillä ja sen jälkeen tunnin vuoroväli. Vuorojen lähtöajat olisivat mahdollisimman paljon talviarjen mukaiset. Perjantaisin ajettaisiin talviliikenteen kanssa sama lisävuoropari. Viikonloppuliikenne olisi pääosin nykyisen mukainen, mutta sekä lauantain että sunnuntain aamuun lisättäisiin yksi vuoropari varhaisemman matkustamisen mahdollistamiseksi. Lisäksi lauantain iltaan tulisi lisävuoropari tasaisen tunnin vuorovälin toteuttamiseksi ja sunnuntain iltaan lisävuoropari myöhäisemmän yhteyden saamiseksi.

Uudistuksen aiheuttama bruttokustannusten kasvu vuositasolla olisi linjan 60 osalta noin 355 000 euroa (talviarki 270 000 €, kesäarki 57 000 € ja viikonloppu 28 000 €). Kun linjan 63 lopettamisesta tulisi säästöä noin 85 000 €, muutoksen kustannusvaikutus vuositasolla olisi noin 270 000 €. Samassa yhteydessä uudistettavan yhteistyösopimuksen mukaisesti valtion rahoitusosuuteen tulisi vuositasolla korotusta 100 000 euroa, Lempäälän kunta osallistuisi jatkossakin alijäämän kattamiseen kiinteällä 50 000 euron vuositason korvauksella Valkeakosken kaupungin kattaessa loput. Vuorojen lisäysten odotetaan vastaavan kysyntään ja kasvattavan joukkoliikenteen matkustajamääriä, mutta lipputulojen kasvua on mahdotonta ennakoida tarkalla tasolla.

Nykytilanteessa linjalla 60 liikennöi ruuhka-aikaan viisi autoa. Nousijamäärät ovat jo ennestään suuria, sillä linja palvelee pienissä määrin Valkeakosken sisäistä liikennettä, mutta erityisesti kulkemista Valkeakosken, Marjamäen sekä Tampereen välisessä työ-, arki- ja opiskeluliikenteessä. Suurin nousumäärä on Tampereen linja-autoasemalta 126 000 nousua vuodessa. Seuraavaksi tulevat Valkeakosken linja-autoasema, josta nousuja on yli 40 000 vuodessa ja sitten Ideaparkin alue yli 20 000 nousumäärällä. Linjan 60 vuorot ovat usein ruuhka-aikaan täynnä, joka on näkynyt selvästi liikennöintiä koskevissa asiakaspalautteissa. Ostoliikenteeseen esitettyjen muutosten myötä linjalla 60 liikennöisi koulujen alkamis- ja loppumisaikoihin kuusi autoa 20 minuutin vuorovälein. Tämä mahdollistaa hyvät yhteydet Valkeakosken koulukampuksilta Ideaparkille ja siitä vaihtoyhteyksillä muualle Lempäälään. Eri linjojen aikataulujen yhteensovittamista sujuvien matkaketjujen mahdollistamiseksi tehdään Traficom, Lempäälän kunnan, Valkeakosken kaupungin ja Nyssen välisellä yhteistyöllä koko optiokauden ajan.

Linjalla 63 kulkee puolestaan yksi auto klo 6.45 – 16.55 välillä. Linjan liikennöinti perustuu täysin Lempäälän ja Valkeakosken perusasteen ja toisen asteen oppilaitosten toiminta-aikoihin, eikä sitä liikennöidä viikonloppuisin tai koulujen loma-aikoina. Aamu- ja iltapäivällä ajetaan kumpanakin kolme vuoroparia välillä Valkeakoski – Lempäälä – Valkeakoski. Nousumäärät ovat hieman kasvaneet, sillä vuodelle 2023 aikatauluja uudistettiin vastaamaan paremmin Valkeakosken koulukampuksen oppilaitosten alkamisaikoja. Autoissa on kuitenkin keskimäärin alle 20 matkustajaa vuoroa kohden. Nousut tehdään pääsääntöisesti Lempäälän keskustassa ja Valkeakosken koulukampuksella.

Lempäälän kunta ja Valkeakosken kaupunki ovat yhteistyössä toteuttaneet linjojen 60 ja 63 liikennöintiä koskevan asiakastytyväisyyskyselyn marraskuussa 2025. Kyselystä saatujen vastausten perusteella vaihtoyhteydet linjan 60 sekä 50 ja 55 välillä koetaan jo nykytilanteessa toimiviksi, mutta parannusehdotukset kaluston laatuun sekä linjojen vuoroväliin nousivat esiin kyselytutkimuksen vastauksissa. Joukkoliikenteen päivittäisessä käytössä linja 60 nähtiin tärkeäksi yhteydeksi Lempäälän ja Valkeakosken välillä. Suurin osa kyselyn vastaajista oli alle 18-vuotiaita, mutta mukana oli myös työikäisiä ja senioreita. Kyselyä koskeva yhteenvetoraportti löytyy päätöspykälän liitteenä.

Valkeakosken kaupunki pyytää Lempäälän kunnalta lausuntoa edellä esitettyihin palvelutasomuutoksiin, jotka olisivat voimassa kesäkuusta 2026 alkaen. Lopullisen päätöksen palvelutasomuutoksista tekevät liikenteen tilaajat. Vastine lausuntopyyntöön pyydetään toimitettavaksi Valkeakosken kaupungille viimeistään 04.02.2026 mennessä.

Lempäälän kunnan lausunto:

Lempäälän kunta puoltaa linjalle 60 esitettyjä muutoksia kuntien välisessä joukkoliikenteessä optiokaudelle 1.6.2026 – 2.6.2029, mutta ei puolla linjan 63 lakkauttamista. Lempäälän ja Valkeakosken välinen joukkoliikennepalvelu on tärkeä linkki kahden kunnan välisessä saavutettavuudessa sekä kestäviä kulkutapamuutoksia vahvistavien strategisten tavoitteiden saavuttamisessa. Kuntastrategian mukaisesti Lempäälän kunnan tehtävänä on vahvistaa kestävästä liikkumisen muotoja ja tukea joukkoliikennettä erilaisilla suunnitteluratkaisuilla. Linjalle 60 esitetty palvelutasomuutos vastaa tähän tavoitteeseen monipuolisesti. Muutosten myötä linjan 60 vuorotarjonta kasvaa ja palvelutaso paranee merkittävästi. Yhteydet Lempäälästä Valkeakoskelle ja Tampereelle säilyvät toimivina Ideaparkin kautta sekä joukkoliikenteen kokonaisuus tehostuu, ja vastaa paremmin Nyssen tietokantaan tilastoitujen matkustajamäärien pohjalta esiintyvää joukkoliikenteen kysyntää.

Lempäälän yhdyskuntalautakunta on kokouksessaan 02.12.2025 § 189 lausunut seudulliselle joukkoliikennelautakunnalle Valkeakosken ja Tampereen välisestä linjasta 60 sekä Marjamäen alueen joukkoliikennepalvelusta seuraavasti:

Marjamäen eteläosaan on pitkän aikavälin maankäytön suunnittelun kautta tarkoitus muodostaa Ideaparkin alueesta alakeskus palveluineen sekä toimivine asuin-, työpaikka- ja viheralueineen. Alueelle tavoitellaan tiiviimpää asumista Ideaparkin läheisyyteen ja pientalovaltaisempaa asumista Kuivaspään suuntaan. Uusia työpaikka-alueita on tavoitteena osoittaa Helsingintien varteen laajentaen nykyisiä työpaikka-alueita kaakon suuntaan. Joukkoliikennesyhteyksien tulee palvella näitä tarpeita ympärivuotisesti sekä vuorotarjonnan olla riittävän tiheää joukkoliikenteen kulkumuodon houkuttelevuuden kasvattamiseksi.

Ideaparkinkadun joukkoliikenneinfraa kehitetään alueen palvelutasoluokituksen sekä suurten nousijamäärien edellyttämänä mm. selvittämällä alueen liikennevaloliittymien joukkoliikenne-etuuksien lisäämistä, panostamalla pysäkki- sekä katuinfran kunnossapidettävyyteen sekä jalankulun ja pyöräilyn yhteyksien laadukkuuteen. Etenkin jalankulkijoille tarjottavaan opastukseen pysäkkien sekä alueen palvelukohteiden välillä kiinnitetään huomioita. Pysäkkien saavutettavuutta pyöräillen on parannettu vuonna 2024 toteutettujen liikennevaloliittymien ohessa sijaitsevien pyöräilijän tunnistavien tutkailmaisimien myötä. Liikennevaloliittymien toimivuutta seurataan sekä ohjelmointia pyritään kehittämään joukkoliikenteen ohessa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden tarpeita priorisoiden.

Matkaketjujen toimivuuden kannalta oleellisten liityntäpyöräpysäköintikatosten toteuttamista selvitetään Marjamäen sekä etenkin Ideaparkinkadun alueella. Liityntäpyöräpysäköinnin riittävään kapasiteettiin sekä laadukkuuteen tulee myös panostaa, jotta alueen liityntäliikenne toimii saumattomasti ja matkaketjupotentiaali kasvaa. Mahdollisten uusien joukkoliikennepysäkkien sekä niiden yhteyteen toteutettavien pyöräkatosten sijoittelu ja varustelu on suunniteltava niin, että ne tukevat esteettömyyttä ja matkustajamukavuutta.

Valkeakosken suunnalta Marjamäen kautta Tampereen keskustaan kulkevan nopean yhteyden linjan 60 palvelutasoa tulee kehittää parantamalla vuorotarjontaa ympärivuotisesti nykytilanteeseen nähden. Linjan matkustajilta on tullut toistuvasti palautteita ajoneuvojen olevan liian täysiä ruuhka-aikojen vuoroilla. Linjan 60 palvelutason tulee toteutua joukkoliikennelautakunnassa vahvistetun luokkajaon tason 2 liikennöintiperiaatteita mukaillen. Linja 60 toimii myös nopeana moottoritieyhteytenä Sääksjärven ja Tampereen keskustan välillä, mutta pysähdykset tapahtuvat valtatie 3:n eritasoliittymän rampeilla Sääksjärven keskustan sijaan. Ideaparkinkadun pysäkkipari toimii vaihtopysäkkinä, joten Lempäälän sisäisen liikenteen aikataulujen yhteensovittamista tulee selvittää, jotta vaihtoajat eivät vaikuta merkittävästi matkajan kokonaispituuteen lähtö- sekä päätepisteen välillä. Marjamäen alueen joukkoliikenneinfran kehittyminen sekä nauhataajaman alueelta suuntautuvien yhteyksien parantaminen lisäävät Marjamäen alueen saavutettavuutta ja tuovat alueen jo ennestään suureen nousijaprofiiliin tavoiteltua seudullista kasvua.

Uudistetussa aikataulurakenteessa linjan 60 vuorotarjonta kasvaa selvästi, erityisesti koulupäivien ruuhka-aikoina. Esityksen mukaan linjalla 60 liikennöi jatkossa kuusi autoa koulujen alku- ja loppuajoina 20 minuutin vuorovälillä, mikä tarjoaa huomattavasti nykyistä paremmat yhteydet Valkeakosken ja Ideaparkin välillä sekä edelleen Tampereelle ja Lempäälään vaihtoyhteyksien kautta. Tiheämpi vuoroväli ja lisäkaluston käyttö parantavat joukkoliikenteen matkustusmukavuutta, luotettavuutta ja kapasiteettia. Lempäälän keskustan ja Kuljun suunnasta liikennöivä linja 50 toimii jatkossa luontevana syöttölinjana Ideaparkiin.

Linjasta 63 luopuminen lisäisi tarvetta osalle lakisääteisiä koulukuljetuksia Lempäälän kunnan sisällä, erityisesti Kelhon alueelta keskustaan. Kelhon alueen lakisääteisten koulukuljetusten järjestäminen tuo kasvatuksen ja opetuksen palvelualueelle merkittäviä lisäkustannuksia nykyisillä koulukuljetussopimuksilla. Nykytilanteessa alueella on 13 oppivelvollista, mutta huomioitavaa on kuitenkin alueen oppivelvollisten määrän pieneneminen tulevina vuosina, jolloin koulukuljetusten järjestämiseen osoitettava kustannus pienenee. Linjan 63 säilyttäminen tukee myös reitillä sijaitsevien kyläyhteisöjen elinvoimaisuutta sekä alueiden kestävää liikkumista. Lempäälän kunta ei näe kunnan strategisten tavoitteiden kannalta toimivana järjestelyä, jossa joukkoliikenteen esitetyt muutokset tuovat kustannussäästön Valkeakosken kaupungille, mutta aiheuttavat Lempäälän kunnalle lisäkustannuksia kasvatuksen ja opetuksen palvelualueella. Linjan 63 liikennöinnin myötä Kelhon alueen kylien saavutettavuus joukkoliikenteellä säilyy ja Lempäälän kyläyhteisöjen merkitys korostuu kuntastrategian mukaisesti elinvoimaisina sekä viihtyisinä asuinympäristöinä.

Linjalle 60 toteutettavien palvelutasomuutosten myötä Marjamäen alueen rooli osana seudullista joukkoliikenteen solmupistettä korostuu. Kesäkuussa 2026 voimaan astuvat muutokset parantaisivat myös Lempäälässä heinä- elokuussa 2026 järjestettävien Asuntomessujen saavutettavuutta joukkoliikenteellä Tampereen sekä Valkeakosken suunnasta tuleville vierailijoille. Tarjoamalla kuntalaisilleen laadukkaita ja saavutettavia joukkoliikenteen palveluita lyhyillä siirtymäetäisyyksillä, Lempäälän kunta kannustaa kuntalaisiaan siirtymään pysyvästi kestäviin liikkumismuotoihin sekä edistää samalla kuntastrategiansa mukaisesti vihreää siirtymää muuttuvissa toimintaympäristöissä.

Liitteet

Yhteenveto linjojen 60 ja 63 asiakastytyväisyyskyselystä
Yhteistyösopimusluonnos, Tampere – Valkeakoski ostoliikenne
Lausuntopyyntö Valkeakosken ostoliikenteen uudistuksista (ei julkaista internetissä)

Toimivalta: Lempäälän kunnan hallintosäännön 5 luvun 2 §:n kohdan 7 mukaan lautakunta antaa kunnan puolesta toimialaansa liittyvät lausunnot.

Lisätietoja: liikenneinsinööri Valtteri Partanen, puh. 044 481 1804, sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@lempaala.fi

Esittelijä

Yhdyskuntajohtaja

Päätösehdotus

Yhdyskuntalautakunta päättää:

1. antaa Valkeakosken kaupungille kohdan ”Lempäälän kunnan lausunto” mukaisen lausunnon koskien Valkeakosken ostoliikenteen uudistuksia optiokaudelle 1.6.2026 – 2.6.2029.
2. antaa yhdyskuntajohtajalle toimivallan ostoliikenteen optiokautta koskevan yhteistyösopimuksen hyväksymiseen
3. tarkistaa pykälän kokouksessa.

Päätös

Otteet

Valkeakosken kaupunki

Tiedoksi

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenne (Nysse), Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, KAOP hallinto/hallinnon suunnittelija, sivistysjohtaja, kaavoitus